

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ՏԵՍԻՆԸ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԻՆ ՄԷՋ

«Առանց մարգարեութեամ ժողովուրդը կը խոսորտ» (ԱՌԱԿ. ԻԹ. 18) :

Մարգարեութիւն բառը հոս տեսիլ կը նշանակէ։ Ժողովուրդ մը եթէ պիտի ապրի եւ իր կեանքը պիտի մշտնջենաւորէ երկրագունդիս վրայ՝ պէտք է տեսիլ ունենայ եւ կամ տեսիլ ունեցող առաջնորդներու յանձնէ իր ազգային կեանքին ղեկավարութիւնը։

Տեսիլ կը նշանակէ հասարակ աշքով շնչմարումն բաները հազեկան աշքերով տեսնել, գալիք բաներու մասին այժմէն գիտնալ եւ տեսանելի իրերուն ետեւը կեցող անտեսանելի իրականութիւններուն ծանօթանալ։ Իշտաք Նիւթըն երբ օր մը իր պարտէզին մէջ աթոռի մը վրայ նստած էր ծառին տակ, ծառէն խնձոր մը ինկաւ ոտքին, ինչ որ անտարակոյս ուրիշներուն ալ պատահած էր երբեմն։ Բայց Նիւթըն, իրիւն գիտուն, այս տեսանելի իրականութեան ետեւ անտեսանելի օրէնք մը նշմարեց եւ անկէ ձգողութեան օրէնքը (Law of gravitation) գտաւ։

Տեսնելու կերպիւր կան։ Երկու մարդիկ նոյն բանին վրայ կը նային, բայց մէկը լոկ անոր արտաքին երեւոյթը կը տեսնէ, մինչ միւսը՝ այդ երեւոյթին հետ թաքնուած իրականութիւնները։ Տեսիլ ունեցողը երկու տեսակ աշք կ'ունենայ՝ ֆիզիքական եւ հոգեկան, առաջինով աշխարհի տեսանելի իրերը՝ իսկ երկրորդով հոգեոր իրականութիւնները տեսնելու համար։

Երբեմն Աստուած երազներով կը յայտնէ մեզի իր ճշմարտութիւնը։ Յովսէփ Կեղեցիկ երազներ տեսաւ եւ այդ երազներով պատուիր իր եղբայրներուն գալիք բաներու մասին նախատեսութեան կարգադրութիւնները։

Աստուած երբեմն ալ իր պատգամները մեզի կը յայտնէ մարգարէներու միջոցաւ։ Յովէլ մարգարէ՝ քրիստոնէական շրջանի

մէջ պատահելիք դէպքերու մասին կանուխէն ըսաւ։ «Սէ պիտի ըլլայ որ ասկէ ետեւ իմ հոգիս ամեն մարմնի վրայ պիտի քափեմ, ձեր տղաք եւ ձեր տղիկները պիտի մարգարեանան, ձեր ծերերը երազներ պիտի տեսնեն եւ ձեր երիտասարդները տեսիլներ պիտի ունենան» (Յովէլ, Բ., 28)։ Այս մարգարէութիւնը կատարուեցաւ Պենտեկոստէի օրը (Գործք, Բ., 1-19)։

Երբեմն ալ Աստուած իր կամքը մարդոց կը յայտնէ տեսիլներու միջոցաւ։ Պետրոս առաքեալ երբ Յուպպէի մէջ վեցերորդ ժամուին տանիքը ելաւ աղօթելու համար, տեսիլք մը ունեցաւ։ Նախապէս ինք Անետարանը միայն հրահանեուն կը քարոզէր, բայց այս տեսիլքը իր մտքի հորիզոնը ընդլայնեց, հրէական նեղմտութենէ ազատագրուեցաւ, սկսաւ իրերը Աստուծոյ աշքով դիտել եւ հնիմոսներուն ալ քարոզելու պէտքը զգաց։

Ազգ մը որ մարգարէներ ունի կամ տեսիլ ունեցող առաջնորդներով կը կառավարուի, իր ազգային կոչումէն չի հեռանար, իր սոսմային առաքինութիւններուն ու ժառանգութիւններուն հաւատարմով կը մնայ, իր ազգային բարձր գիտակցութիւնն ու իտէալները չի կորսնցնիր. այս տեսակ ազգ մը իրերուն վրայ վերէն կը նայի, ամէն բան Աստուծոյ ակնոցովը կը դիտէ եւ ուստի արդարութեան ճամբէն չի շեղիր։

Տեսիլ ունեցող մեծ անձնաւորութիւններու անունը իրենց ազգին մէջ պարզակուած չի կրնար մնալ։ Այդպիսիներ միջազգային ու համամարդկային մեծ համբաւի կը տիրանան։

Ամերիկա այսօր աշխարհի մեծագոյն պետութիւններէն մին է իր հսկայ ճարտարարուեստով, հարստութեամբ, զաստիարակութեամբ, գեղարուեստով, բանակով, զգային ու նաւային ուժերով։ Տակաւին 185 տարիներ անցած են իբրեւ ազգ իր կապուաւորուելէն ստղին։ Այսքան կարճ ժամանակուան մէջ ի՞նչ հսկայաբայ յառաջդիմութիւն է այս, ի՞նչ արագ զարգացում է ի՞նչ շարժումներ կենսունակութիւն։ Ի՞նչ է այս յաջողութեան գաղտնիքը. ուրիշ բան չէ բայց եթէ տեսիլ ունեցող մեծ առաջնորդներու գոյութիւնը իր երկրին մէջ։

Հայը երեք հազար տարուան հին ազգ մըն է։ Իրեն հին ու մեծ դրացի ազգերը այսօր անհետացած են քաղաքակրթութեան թափաքարածէն։ Ինչ էլ գաղտնիքը որ ինք պահած է իր գոյութիւնը ցարդ, հակառակ իրեն պարտադրուած դժնդակ պայմաններուն։ Ուրիշ բան չէ բայց եթէ այն՝ որ զիտցած է հաւատարիմ մնալ տեսիլ ունեցող իր մեծ առաջնորդներու հետեւած ուղղութեան։

Ազգերն ալ անհատներու նման կը ծնին, կը մեծնան ու երբ իրենց ներքին կենսունակութիւնը հասնի՝ կ'իյնան ու կ'անհետանան հրապարակէն։ Կ'ապրին միայն այն ժողովուրդները՝ որոնք տեսիլ ունեցող առաջնորդներու ղեկավարութեամբ իրենց կենսունակութիւնն ու կորովը կը նորոգեն, որով կը պահեն իրենց ապրելու իրաւունքը կեանքի գոյամարտին մէջ։

Հարցնե՛ք այսօր թէ Ամբրիկա կրնա՞յ իր ներկայ յառաջդիմութիւնը շարունակել։ Պատասխանը կրնայ կամ դրական ըլլալ և կամ բացասական։ Որքան ատեն որ Միացեալ Նահանգներու ժողովուրդը հաւատարիմ մնալ Ուշիկիթներ, Ճէֆըրսոններ, Լինքոլններ, Ուիլսոններ, Ռուզվելթներ և այլ գաղափարապաշտ մարդոց խաւաններուն, անկասկած պիտի շարունակէ իր գոյութիւնն ու յառաջդիմութիւնը և աւելի պիտի մեծնայ ու բարգաւաճի։ Բայց երբ հեռանայ այս տեսլապաշտ մարդոց ոգիէն, Նիթականանայ, դրամի ու հաճոյքի ետէն վազէ և կորսնցնէ իր արդարութեան զգացումն ու Աստուծոյ վախը և յարգանքը բարոյական արժէքներու հանդէպ, մութ է իր ապագան։

Անգլիա կրնա՞յ ապրիլ իբր ազգ մինչև վերջ։ Այո՛, որքան ատեն որ արդարութենէ չչեղի և Շէլքեփերներու ու Կլաութոններու ներշնչութեամբ ու տեսիլներով ապրի։ Ռուսիա կրնա՞յ իր այսօրուան մեծութիւնը պահել։ Կրնա՞յ, եթէ հաւատարիմ մնալ բարոյական սկզբունքներուն և ապրի Մեծն Պետրոսներու, Թօլսթոյներու և իր այլ տեսլապաշտ առաջնորդներու բարձր խաւաններով ներշնչուած։

Հայը կրնա՞յ ապրիլ աշխարհի վրայ իբր ազգ։ Ասոր ալ դարձեալ նոյն ձևով պիտի պատասխանենք՝ Աստուծոյ խօսքին կընթեամ։ Այո՛, հայը պիտի ապրի որքան ատեն

որ հետեի իր Հոսաւորիչներու, Մեծն Ներսէսներու, Սահակ-Մեարոպներու, Քաջն Վարդաններու, Նարեկացիներու, Շնորհաւիտներու և այլ տեսիլ ունեցող առաջնորդներու ոգիին ու բարձր խաւաններուն։

Ասիկա մարդու մը կողմէ արձակուած օրէնք մը չէ, այլ տիեզերքը կառավարող բարոյական սկզբունքներուն անյղիլի վճիռը։ Առանց տեսիլի ազգ մը կը կործանի։ Ժողովուրդ մը ապրելու համար տեսիլի պէտք ունի։

Ո՛ր է այսօր Հիթլերի կոչուած մեծ ցեղը, որ ասկէ 3000 տարիներ առաջ բարձր քաղաքակրթութիւն մը ունեցուցած էր Փոքր Ասիոյ մէջ։

Ո՛ր է այսօր Ասորիստանը, որ կը պարծենար իր Քաղաթաղաթաղաներով, Սաղամանաւարներով, Սարգոններով և Սենեքերիմներով։

Ո՛ր է բաբելոնացի ազգը այսօր, որ կը պարծենար իր Նաբուգոդոնոսորներով, Բաղդասարներով, զեռնէն երեք չորս հարիւր տոք բարձրութեան վրայ իր շինած առկիւնս պարտէզներով՝ որոնք աշխարհի եօթը հրաշալիքներէն մին կը համարուէին։

Պատմութենէն անուն մը ևս յիշենք. Ռուր է այսօր Հոլոքոստի մեծածաւալ ու աշխարհաստան պետութիւնը, որ կը պարծենար 2000 տարիներ առաջ իր Յուլիոս Կեսարով, իր արարադառն օրէնքներով, իր վիթխարի բանականներով, իր յաղթական կամարներով և վերջապէս իր անսահման հաւատութիւններով։

Այս ազգերը և նաև շատ մը ուրիշներ կործանեցան ժամանակի ընթացքին ոչ թէ որովհետև դրամ, հարկերէք կամ բանակ՝ այլ որովհետև տեսիլ չունէին և կամ տեսիլ ունեցող հեռատես մարդոց յանձնած չէին իրենց ազգային կեանքին ղեկավարութիւնը։

Պատմութիւններ և պատմութեան փրկատիպիւմները զբաղող իմաստասէրներ երբ վերլուծեն այս ազգերուն կործանման առիթ տուող պարագաները, կրնան իւրաքանչիւրին համար շատ մը պատճառներ յիշել մեզի՝ անոնց կործանումը փութացնող բայց այդ ամէնը կու գան ու կը միանան այս մէկ սկզբունքին հետ՝ զոր Աստուծոյ խօսքը մեզի կը պատգամէ ու կ'ըսէ. «Առանց

տեսիլի ժողովուրդ մը կը կործանին: Ասիկա տիեզերքի Արարչին անսփոփոխ վճիռն է:

Յիշեալ ազգերը երկրիս երեսէն անհետացան տարբեր պայմաններու ներքեւ ու տարբեր պատճառներով: Բայց իբրեւ ընդհանուր սկզբունք, կարելի է ըսել թէ ազգերու կործանումը կը յառաջանայ ընդհանրապէս երեք քայլերով:

Այս քայլերէն առաջինը կրօնական է, երկրորդը՝ բարոյական, իսկ երրորդը՝ ֆիզիքական: Ազգ մը կործանման շաւղին մէջ կը մտնէ երբ իր կրօնական իտէալները կը կորսնցնէ, ինչ որ կը տկարացնէ իր հոգեւոր տեսողութիւնը: Ապա՝ բարոյական արժէքները յարգելէ կը դադրի, ընտանեկան սըրբութիւնները կ'ստանկոխէ, իրաւունք ու նշնդրին նեցուկ ըլլալու տեղ անիրաւը կը պաշտպանէ և ուղղամտութեամբ իր շահերը հետեւեցնելու տեղ նենգութեան արժէքն իսարգահաւթեան կը դիմէ: Եւ վերջապէս՝ ֆիզիքապէս կ'այլասերի: Ասիկա արդէն առաջին երկուքին բնական հետեանքն է:

Որովհետեւ ազգ մը երբ իր կրօնական հաւատքը կորսնցնէ, բնական իմն բերումը կը սկսի բարոյական արժէքները ստանահանել, ճշմարտութիւնը ծարրել, արդարութիւնը անարգել, մոլութիւններու գերի դառնալ և հոգեւոր տեսութիւնը կորսնցնել: Այս ծուռ ընթացքը արդէն ուրիշ արդիւնքի չի յանգիր, բայց եթէ բարոյական ու ֆիզիքական անկումը ու այլասերումը: Արաքական առածը կ'ըսէ. «Այդ որ առողջութիւն ունի՝ յոյս ունի, և ոչ որ յոյս ունի՝ ամէն բան ունի»: Բայց երբ ժողովուրդ մը այլասերած է թէ՛ ֆիզիքապէս և թէ՛ բարոյապէս, և իր ապրելու յոյսը կորսնցուցած՝ իրեն կը մնա միայն իր գերեզմանը փորել բուն իսկ իր սկուաներով:

Այս պայմաններու ներքեւ ազգ մը եթէ մեծ կայսրութեան տէր իսկ ըլլայ, չի կրնար կանգուն պահել իր պետութիւնը: Հպատակ ազգեր իրարու հետեւեւ ապստամբութեան գրոշ կը պարզեն ու ինք կը տապալի և կ'իյնայ վերջ ի վերջոյ, ինչպէս ինկաւ Հուովմը: Իսկ եթէ փոքր ազգ մըն է, շատ դիւրութեամբ կը ձուլուի իրմէ մեծ ու զօրաւոր ազգի մը մէջ ու կ'անհետանայ: Ս. Գիրքը կ'ըսէ. «Զի քուսից մեղաց մահ ես (Հեռով. Զ. 23): Եթէ ազգ մը կը մեղանչէ

բարոյական սկզբունքներու դէմ, ապէ տարբեր արդիւնք մը պէտք չէ անկալէ:

Ժողովուրդ մը որ իր արդարութեան զգացումը կորսնցուցած է, չի կրնար փրկուիլ հարստութեամբ: Դրամը թէւ ոյժ մըն է, բայց ամէն բան չէ այս աշխարհի մէջ: Դրամը սնտուկի մը կը նմանի. եթէ վրան հլինե՝ քեզ կը բարձրացնէ, իսկ եթէ կոնակդ առնես՝ կ'ընկճուիս տալը ու կը կործանիս: Դրամը լաւ ծառայ մըն է, բայց շատ վտանգաւոր տէր: Պօզլի անուն հեղինակ մը կ'ըսէ. «Դրամը անշատակ ծով մըն է. եթէ մէկը անոր մէջ իյնայ, կը կորսնցնէ իր պատիւը, համարաւ, խղճմբտանքը և արդարութեան զգացումը, ինչպէս նաեւ իր Աստուածը: Այս տեսակետէն նայելով է որ Ս. Պօղոս կ'ըսէ. «Արմաքսի-բուրիւնք բոլոր չարութեանց արմատն է»: Ծշմարտութիւնն է որ կը պահէ ազգը: Ըստ Միլտոնի, «Ծշմարտութիւնը ոսկեղէն բանալի մըն է, որու միջոցաւ կը բացուի յաւիտեականութեան պալատը», այսինքն՝ զօրութիւնը, տեսականութիւնն ու երջանկութիւնը թէ՛ անհատներու և թէ՛ ազգերու կեանքին մէջ:

Դատարարականութիւնը նաեւ ազգ մը չի կրնար փրկել կործանումէ: Ժիշդ է թէ տպիւտութիւնը ընկերական չարիք է, բայց առանց տեսլիկ և Աստուծոյ առաջնորդութեան՝ ուսուումը օրհնութիւն մը չըլլալէ զատ աշխարհի համար անէժք մը կը դառնայ: Սրբաբան Մատեանը կ'ըսէ. «Սկիզբն իմաստութեան երկիւղ Տեսնեմ ես: Եթէ ազգ մը Աստուծոյ չի վախնար և զրկուած է Անոր առաջնորդութենէն՝ դատարարականութիւնը չի կրնար փրկել զինքը կորուստէ:

Նայեալք բանակն ալ չի կրնար ազգ մը փրկել կործանումէ: Հռովմի կայսրութիւնը իր լաւ մարդուած ու կարգապահ բանակովը աշխարհը կը դողդղացնէր: Ի՞նչ եղաւ արդիւնքը: Նախօլէոն հսկայ բանակ մը ունէր. ի՞նչ եղաւ անոր վախճանը: Հիթլէր իր վիթխարի ու առաջիկիւն բանակովը կը պարծենար. «Որ մնաց իր պարծանքը:

Ժողովուրդ մը որ Աստուծոյ հետացած է թէւ կրնայ իր խաբարայութեամբն ու ճկունութեամբը ժամանակի մը համար յաշողիլ, բայց վերջին հաշուով դատապարտուած է կործանումի ու անհետացումի:

Իսրայելի ժողովուրդը մորդկութեան երկու մեծ կրօններ տուաւ՝ Մովսիսականութիւնն ու Քրիստոնէութիւնը։ Մարգկութիւնը այս կրօններուն յառաջ բերած բարձր քաղաքակրթութիւնն, մշակութիւն, զարգացումն և այլ բարեքններէ զրկուած պիտի ըլլար, եթէ այդ ազգը Մովսիսի, Մուսայի, Նզիրայի, Ներմուայի, Եզեկիէլի և Դանիէլի նման տեսիլ ունեցող մեծ առաջնորդներ ունեցած չըլլար։

Լուսաւորիչ հայ ժողովուրդին մէջ տեսիլ ունեցող անձնաւորութիւն մըն էր, իր տեսիլքին արդիւնքն է պարագլէս Ս. Էջմիածնայ Մայր Տաճարին խաչապաշտ կառուցուածքը՝ որ մինչև այսօր եղած է համայն հայութեան նուիրական սրբափայլը։ Մեսրոպ Մատթոց եթէ տեսիլ ունեցող մէկը եղած չըլլար, հայ ժողովուրդը զրկուած պիտի մնար այսօր իր սեփական այրուքէն ունենալու սոսկաւորութիւնէն։

Ղուկասու Աւետարանին համաձայն, Յիսուս երկու անգամ տեսիլք ունեցաւ, երկուքն ալ ազօթքի իրր արդիւնք։ Մէկը մկրտութեան ատեն (Ղկա. Գ. 21)։ Իսկ միւսը այլակերպութեան պահան (Ղկա. Թ. 29)։ Երկու անգամուն ալ երկինքէն ձայն մը լսուեցաւ որ կ'ըսէր. «Այս ե իմ սիրելի ազգիս որուն հաւնեցայ, անոր մէկը քրիստոնէութեան արդիւնք, իսկ երկրորդը՝ վերջին տարուան ընթացքին։ Հետեալաբար, մեր Փրկիչը իր հանրային պաշտօնը կամ փրկարար գործը տեսիլքով սկսաւ և տեսիլքով ալ վերջացուց։ Ըստ Ս. Գրոց, եթէ տեսիլքներ պատահած են Պողոս առաքելի վեհաքննման մէջ։ Առաջինը տեղի ունեցաւ Դամասկոսի ճամբուն վրայ, ուր վրան լոյս մը ծագեցաւ, գետին ինկաւ և վերէն ձայն մը լսեց որ իրեն կ'ըսէր. «Սաւուղ, Սաւուղ, ինչո՞ւ զիս կ'աշուածես (Գործք. Թ. 3-6, ԻՁ. 13-15)։ Ասիկա իր հոգին ցնցեց իմեռովին և իր գարձի քաղուէն պատճառ եղաւ։ Երկրորդը պատահեցաւ անկէ երեք տարիներ ետք, երբ Երուսաղէմ գացած էր ու հոն կ'ազօթէր տաճարին մէջ։ Յիսուս հոգիով երեցաւ իրեն և ըսաւ. «Մի՞ կենար Երուսաղէմի մէջ, արտորացի՞ր, ասկէ դուրս ելիր, ես քեզ հեռաւոր հիթանոսներուն պիտի զրկեմ» (Գործք. ԻԲ. 17-21)։ Ահա

հոս է որ հիթանոսաց առաքելը զտաւ իր իսկական կոչումը։ Այս երկու մեծ տեսիլներէն առաջինը զինքը քրիստոնէութեան շաւղին մէջ մտցուց, իսկ երկրորդը՝ աշխարհի ամենամեծ աւետարանիչը ըրաւ։

Իսկ միւս հինգ տեսիլները իր գործին վերաբերեալ են և տեղական հանդամանք կը կրեն։ Ջոր օրինակ, երբ Տրուդագ քաղաքի մէջ կը քարոզէր, տեսիլք մը ունեցաւ, որուն մէջ Մակեդոնացի մարդ մը զինքը իր երկիրը հրաւիրեց՝ հոն ալ քարոզելու համար։ Ասկէ քաջաբերուած՝ Աւետարանի լոյսը Եւրոպա ալ տարաւ (Գործք. ԺԶ. 9)։

Նոյնպէս երբ Կորնթոս էր, զինքը տեսիլք մը ունեցաւ և Տէրը ըսաւ իրեն. «Մի՛ վախճար, այլ խօսէ՛. այս քաղաքին մէջ շատ ժողովուրդ ունիմա։ Ասկէ իրաւ խուսուած՝ մէկ ու կէս տարի մնաց հոն և քարոզեց» (Գործք. ԺԸ. 9-11)։

Երբ վերջին անգամ Երուսաղէմ այցելեց և հոն ձերբակալուեցաւ, զինքը տեսիլք ունեցաւ և Տէրը ըսաւ իրեն. «Քաջաբար հեղի, Պողոս, ինչպէս Երուսաղէմի՝ նոյնպէս ալ Հռովմի մէջ, ուր պիտի երթաս։ Երբ վերջը, ինքի համար պիտի վկայես։ Ասոր վրայ երբ կայսեր թողոքեց, զինքը Հռովմ զրկեցին (Գործք. ԻԿ. 11, ԻԵ. 11-12)։

Ապա երբ Հռովմ կը տարուէր, ծովուն վրայ փոթորիկ մը ելաւ. զինքը տեսիլք մը ունեցաւ և Առուածոյ հրեշտակը ըսաւ իրեն. «Մի՛ վախճար, կայսեր զիմացը պիտի ելլես դուն, և ահա Աստուած քեզի շնորհեց այս ամէնը՝ որունք նաւուն մէջ քու հետը են։ Ասոր իրր արդիւնք, ինք միսիսորուեցաւ և նաւուն վրայ եղողներն ալ միսիսորու և աշատեց յուսալքումէ (Գործք. ԻԷ. 23)։

Ս. Գիրքը ուրիշ տեսիլ մըն ալ կը յիշէ Պողոս առաքելի կիսնքէն, ուր ան դրախտ տարուեցաւ, և հոն աչքով չտեսնելիք բաներ տեսաւ և ականջով չլսուելիք բաներ լսեց (Բ. Կորնթ. ԺԲ. 1-4)։ Ասիկա զինքը աւելի մօտեցուց իր Փրկիչին՝ որուն Աւետարանը կը քարոզէր մամնուրեք։

Քրիստոնէութիւնը իր հրեական սպիտակութենէն դուրս ելլելը, հեթանոս աշխարհի մէջ սփռումը կամ մարդկային կրօնք մը դառնալն ու երկրի մեծ կեդրոններուն մէջ

տարածուիլը կը պարտի զխաւարարար Պօզոս առաքեալին և անոր տեսիլներուն, Եթէ Ս. Պօզոս տեսիլ չունենար, աշխարհ այսօր զրկուած պիտի մնար քրիստոնէութեան բոլոր օրհնութիւններէն: Ինքը երկնային տեսիլներու հաւատարմ գանուկով է որ կրցաւ այսքան մեծ ծառայութիւններ մատուցանել քրիստոնէական նորակազմ Եկեղեցիին:

Առանց տեսիլի, ինչպէս ազգ մը՝ նմանապէս անհատ մըն ալ կը կործանի: Ազգ մը արդէն անհատներէ կը բազկանայ. եթէ անհատները կործանին՝ բնականաբար ազգն ալ կը կործանի: Ուստի անհատի կեանքին մէջ այս տեսակէտէն տեսիլը մեծ դեր կը կատարէ: Ազգ մը շուքն է տեսիլ ունեցող մեծ մարդու մը: Եթէ այդ շուքը անհետանայ՝ անհատը կ'իյնայ, ազգն ալ միայնի:

ԱՅլատար սակայն այն ատեն միայն կ'ուենայ տեսիլ, երբ շիտակ յարաբերութեան մէջ ըլլայ Աստուծոյ հետ: Ատենօք խուսմբ մը կը ճամբորդէր երկու մարդոց առաջ՝ նորդութեամբ ճամբան կորսնցուցած՝ ճամբորդները սկսան թափախիլ սաղին անդին. սաստիկ ծարաւի էին և խմելու ջուր չկար: Առաջնորդներէն մէկը իր հեռագիտակով շուրջը նայեցաւ քայքայ մը շտեմաւ, որովհետեւ փոշի կար իր հեռագիտակին վրայ. սակայն երբ միւսը իր հեռագիտակովը չորս կողմը դիտեց՝ անմիջապէս հեռուէն զօւլալ ջուրի աղբիւր մը տեսաւ, և կարաւանը անոր առաջնորդեց: Հեռագիտակին վրայի այդ փոշին մեղքը կը խորհրդանշէ. երբ մեղքը մանէ Աստուծոյ և մեր միջև՝ Անոր երեսը կը ծածկուի մեղքով: Ահա այն ատեն է որ կը զրկուինք հոգեւոր տեսութիւնէ:

Դժբախտութիւն մըն է արգարե մօրմնաւոր աչքերով կոյր ըլլալ, քայքայ բիւր անգամ աւելի մեծ դժբախտութիւն է հոգեւորապէս կոյր ըլլալ և հոգեւոր տեսութիւնէ զրկուիլ:

Եթէ կ'ուզենք որ հոգեւոր կեանքը մեր մէջ օր ըստ օրէ աճի ու զարգանայ, և ամէն օր նախորդէն քայլ մը աւելի մօտենանք Աստուծոյ և կենդանի յարաբերութեան մէջ ըլլանք մեր Փրկչին հետ ու հոգեւոր աշխարհի իրականութիւնները շօշափենք, պէտք է որ դարձի գանք: Յետոյ, Պենտեկոստէի օրհնութիւններուն արժանա-

նալով, Աստուծոյ Ս. Հոգին շնորհներովը օժտուիլ և Անոր առաջնորդութեամբը ապրիլ ու շարժիլ անհրաժեշտ է: Պօզոս առաքեալ նախապէս տառնց տեսիլի մուծի մէջ կ'ապրէր, քայքայ երբ դարձի եկաւ և Աստուծոյ յանձնուեցաւ, իսկոյն իր հոգին աչքերը բացուեցան և սկսաւ իրերը շիտակ տեսնել:

Նոյնպէս Յիսուսի տառնեկրու աշակերտները առանց տեսիլի էին. սակայն երբ Աստուած իր Հոգին թափեց անոնց վրայ՝ Վերնատան մէջ, իսկոյն անոնք տեսնողներ դարձան և սկսան աշխարհը յեղաշրջել: Մտաով համբուած մի քանի մաքուաւորներ ու ձկնորսներ աշխարհի պատմութեան մէջ նոր դարապոլսի մը բացին: Ասիկա պատմութեան մէջ մեծագոյն հրաշքն է, որ կատարուեցաւ Պենտեկոստէի օրհնութեանց իբր արդիւնք:

Ինչո՞ւ այսօր մեր եկեղեցիներէն ոմանք անշարժ կացութեան մը մատնուած են և լճացեալ վիճակ մը կը ներկայացնեն: Անոր համար որ Ս. Պօզոսի նման հոգեւոր տեսիլ ունեցող աւետարանիչներ չունինք մեր մէջ: Մեր եկեղեցիները այժմ դրամէն և ուրիշ բաներէ շատ աւելի հոգեւոր տեսիլով օժտուած առաջնորդներու պէտք ունին: Եւ առանց տեսիլի ժողովուրդը կը խտրորի, կ'ըսէ հրէից իմաստունը: Տեսիլ ունենալու համար հեղութեամբ և բեկեալ սրտով Փրկչին խաչին պատուանդանին առջև խոնարհիլ պէտք է, և բոլոր մեր էութեամբ Անոր յանձնուիլ պայման է: Բոլոր տեսիլ ունեցող քրիստոնեաներ այս ճամբն քալած են:

ԳՐ. Ա. ՍԱՐԱՅԵԱՆ

Ֆրէզո, Գալիթ.

